

Wiesław WALKIEWICZ, *Jugosławia. Byt wspólny i rozpad*, Warszawa 2000. (Wiesław WALKIEWICZ, *Jugoslavija. Zajedništvo i raspad*, Varšava 2000.).

U posljednje se vrijeme na poljskom tržištu javio povelik broj historijskih i politologijskih publikacija, manje ili više vezanih uz problematiku bivše Jugoslavije. Onim, nažalost malobrojnim, koje zaslužuju pozornost, pribrajamo knjigu Wiesława Walkiewicza. Nije nevažno spomenuti da su na visoku kvalitetu ovog djela imale utjecaja autorove privatne veze s tim dijelom Europe. Naime, habilitirani prof. dr. Wiesław Walkiewicz je u razdoblju od 1992. do 1997. godine obavljao funkciju veleposlanika Republike Poljske u Hrvatskoj, a dvije je godine ranije bio generalni konzul i savjetnik - opunomoćeni ministar te zemlje u Zagrebu.

Knjiga se svojim sadržajem na pristupačan način otvara ne samo čitateljima iz znanstvenoga kruga, nego i široj publici. Objektivnost i visoka stručnost ovoga rada poljskom čitatelju omogućuju da se bolje snađe u zamršenim, i kroz medije i druge publikacije često deformiranim, meandrima povijesti te regije.

Knjiga najprije obuhvaća razdoblje od 1918. do 1991., odnosno vrijeme trajanja južnoslavenske državnosti. U uvodnom dijelu autor čitatelja uvodi u problem prikazujući proces stvaranja prve južnoslavenske zajednice. Zatim opisuje egzistenciju tih država koristeći se klasičnom šablonom: Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca (S.H.S.) - Kraljevina Jugoslavija - II. svjetski rat - Federativna Narodna Republika Jugoslavija - Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija, rat i raspad titovske Jugoslavije - Daytonski sporazum te NATO-va intervencija u Saveznoj Republici Jugoslaviji. Wiesław Walkiewicz, kao i svi dosadašnji autori koji su se tom šablonom koristili, razmatra globalne interese i politiku svakog naroda južnoslavenske države pojedinačno. Međutim, za razliku od prijašnjih radova tog tipa, profesor Walkiewicz nastoji složeni proces egzistencije tih naroda prikazati objektivno, najviše pažnje posvećujući unutarnjoj situaciji južnoslavenskih republika. U središtu pažnje ove knjige je konflikt među narodima koji je doveo do raspada države, izazvan suprotnostima interesa i težnji pojedinih naroda. Taj je problem, naravno, razmatran u kontekstu aktualne političke situacije i diplomatskih odnosa u Europi.

Autor ne zaobilazi ni najosjetljivija pitanja u povijesti južnoslavenske zajednice - razdoblje II. svjetskog rata i konflikt u razdoblju od 1991. do 1995. godine. Svi opisani događaji dopunjeni su autorovim osobnim stajalištima i zaključcima. On posvećuje pažnju i poljskim značajkama u povijesti tih naroda, poput sudjelovanja Poljaka u NOB-u i transportne postaje za poljske izbjeglice, koja je u Zagrebu postojala u vrijeme II. svjetskog rata. Autor se pozabavio i odnosom Josipa Broza Tita s vođama Narodne Poljske.

S obzirom na osobne veze Wiesława Walkiewicza s Hrvatskom, povijest te zemlje zauzima posebno mjesto u ovoj knjizi. Na vrlo oprezan su način u knjizi prikazane težnje hrvatskog naroda za nezavisnošću u razdoblju od 1918. do 1991. te borba za njezino očuvanje u razdoblju od 1991. do 1995. godine.

Gledajući iz varšavske perspektive, smatram da bi se na poljskom tržištu trebale češće pojavljivati takve publikacije. Na ovu bi knjigu i hrvatski povjesničari trebali svratiti pozornost.

Piotr Żurek